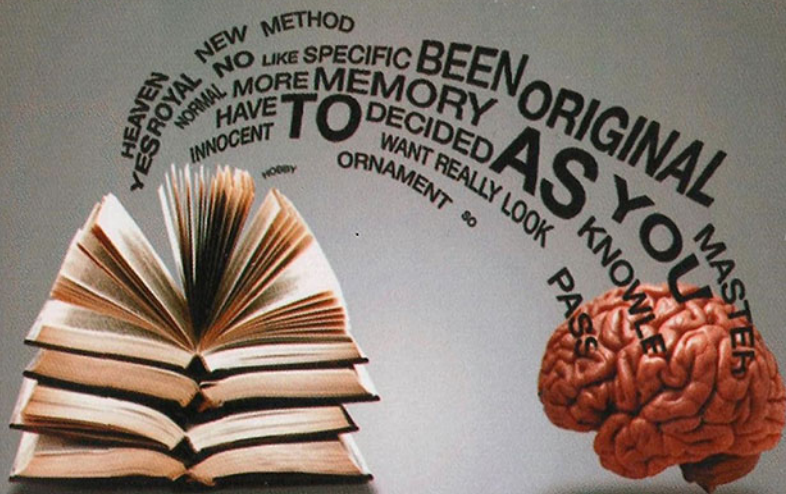

SO'Z YODLASH SIRLARI

Loading...

63%

Shohruh-Mirzo RAHMANOV
Iskandar SATTIBAEV

SO'Z YODLASH SIRLARI

Ingliz tilidagi so'zlarni
tezkor yodlash bo'yicha qo'llanma

"Istiqlol Nuri" — nashriyoti

UO'K: 811.111 (076.3)

81.2 Ingl

A-15

KBK 81.2 Ingl

Shohruh-Mirzo RAHMANOV va Iskandar SATTIBAEV

So'z yodlash sirlari, Toshkent - 2015 yil, "Istiqlol Nuri"-nashriyoti,
124 bet.

KBK 81.2 Ingl

Taqdim etilayotgan kitob ingliz tilini o'rganuvchilarning oldida turgan eng katta muammolardan biri - so'z yodlash sir-sinoatlari to'g'risida yozilgan. Bu kitobni o'qib siz ingliz tilida o'zingiz uchun noma'lum bo'lgan so'zlarni oson, tez va unumli tarzda yodlash hamda ularni uzoqroq muddat esingizda saqlab qolish usullarini o'rganasiz. Kitobda ingliz tilini o'rganuvchilar uchun qiziqarli bo'lgan test savollariga to'g'ri javob berish va ingliz tiliga tarjima qilish kabi masalalar haqida ham so'z boradi.

Shuningdek, qo'llanmada mualliflarning shaxsiy tajribalari, keng foydalaniladigan usullar, hozirda ommalashayotgan mnemonik texnikalar, hayotiy misollar, test yechishga tatbiqlari, so'zlarni yodlash bo'yicha mashqlar hamda umumiy ravishda chet-tilini o'rganish bo'yicha tavsiyalar o'rin olgan. Kitob nafaqat abituriyentlar balkim ingliz tili o'rganuvchilari, o'quvchilar, talabalar va xattoki boshqa chet-tillarini o'rganuvchilar uchun so'z yodlash bo'yicha qo'llanma sifatida ishlatilishi mumkin.

To'g'ri yo'nalish va qattiq xoxish orqali ingliz tilidagi yangi so'zlarni yodlash endi siz uchun oson kechadi va ushbu kitob bu yo'lda katta foyda beradi degan umiddamiz.

Sizga omad va zafarlar tilaymiz!

ISBN: 978-9943-4178-3-0

© Shohruh-Mirzo RAHMANOV va Iskandar SATTIBAEV

MUNDARIJA

Kirish	4
Kitobdan qanday foydalanish kerak.....	7
1-bob. Mnemonika nima o'zi?.....	8
2-bob. Mato — mnemonikaning asosiy, fundamental qonuni.....	12
3-bob. Makon usuli.....	17
4-bob. Yangi tilni o'rganish - so'z boyligini oshirish demakdir.....	22
5-bob. Lug'at daftarini tutish san'ati.....	32
6-bob. So'zlarni takrorlash orqali xotirada saqlash.....	40
7-bob. Turli xil yodlash usullari.....	50
8-bob. 36 ta testga moslashgan lug'at yodlash	70
9-bob. Birdaniga 14 000 ta so'zni o'rganing!.....	83
10-bob. Aqliy munosabat (Mental set)	108
11-bob. Taxmin qilish hissini rivojlantiring.....	113
Xulosa o'rnida	119
Ilova	120

KIRISH

O'quvchi ingliz tilida kitob o'qimoqda. Uning nigohi kitobga qadalgan, lekin xayoli parishon. Nega? Chunki kitobdagi juda ko'p so'zlar unga notanish bo'ladi. Lug'atni qo'lga olib, har bir yangi so'zning tarjimasini topguncha toliqib, zerikib ham ketadi. Yangi so'zlarni e'tiborsiz qoldirsa, kerakli ma'lumot e'tibordan chetda qolib ketishi mumkin. Oqibatda, na yangi so'zlarni samarali o'rganadi, na o'qiyotgan kitobini yaxshi tushunadi.

Mualliflar ham bir paytlar aynan shu muammolarga duch kelishgan va ularning maqsadi - bugungi kunda ingliz tilini o'rganayotgan o'quvchilar yangi so'zlarni o'rganishlarida to'g'ri yo'lni tanlashlariga ko'maklashishdir. Qo'lingizdagi kitob aynan ingliz tilini o'rganish jarayonida uchraydigan yangi so'zlarni qanday qilib osonlik bilan yodlash mumkinligi haqida turli usullar va tavsiyalarni taqdim etadi.

Darhaqiqat, har qanday xorijiy tilni o'rganishdagi eng katta muammo bu so'z yodlashdir. Negaki, bu jarayonda siz o'nlab yoki yuzlab emas, balki minglab yangi so'zlarni o'rganishingiz talab etiladi. Sizning so'z boyligingiz tilni qay darajada bilishingiz bilan chambarchas bog'liq bo'lib, kelajakda boshqa sohalaridagi muvaffaqiyatlaringizga yo'l ochuvchi kalit hamdir.

Shu o'rinda ingliz tilini o'rganayotgan kishi uchun nechta so'zni yoddan bilish kerakligini ham aytib o'tish lozim. Ma'lumotlarga ko'ra, qaysi tilda bo'lishidan qat'i nazar, kundalik muloqot uchun 1200-2000 ta so'zni bilish talab qilinadi. Demak, ingliz tilida ham muloqot qilish uchun shuncha so'zni bilish kifoya bo'ladi. Pedagogik tajribamizdan kelib chiqib shuni aytishimiz mumkinki, O'zbekiston Respublikasidagi oliy o'quv yurtlariga kirish imtihonlarini topshirish jarayonida ingliz tili fanidan test savollarini muvaffaqiyatli yechish uchun 4500-5000 ta so'z bilish talab qilinadi.

Xorij oliygohlariga kirish uchun topshiriladigan IELTS imtihonida yuqori ball olishni xohlagan o'quvchi kamida 7000 ta so'zni mukammal bilishi kerak. Ingliz tilida faoliyat ko'rsatuvchi olimlar, yozuvchilar va shoirlar 12 000-15 000 ta so'zdan foydalana olishlari aniqlangan.

Shunisi aniqki, ingliz tilini qaysi maqsadda va qancha muddat davomida o'rganishingizdan qat'iy nazar, siz albatta bir necha ming so'zni mustahkam o'zlashtirishingiz shart. Bu esa o'z-o'zidan bo'lavermaydi. Hech o'ylab ko'rganmisiz, nima uchun chet tilini o'rganayotgan o'quvchilar ko'pincha so'z yodlashni qiyin va zerikarli ish deb biladi? Bizningcha, bunga sabab ilk chet tillarini o'rganish davridagi so'z yodlash uslublarining unchalik ilg'or va qulay bo'lmaganligidir.

Shaxsiy til o'rganish tajribamizdan kelib chiqib shuni aytishimiz mumkinki, asosan, maktabda yoki boshqa ta'lim muassasalarida chet tilini o'rganayotgan o'quvchilardan yangi so'zlarni inglizcha-o'zbekcha yoki o'zbekcha-inglizcha tarzida yodlash talab qilinadi. Bunday holatda o'quvchida yangi so'zni his qila olish, ta'bir joiz bo'lsa, uning "ta'mini totish" imkoniyati bo'lmaydi.

Bizning o'z oldimizga qo'ygan vazifamiz esa, aynan shu yo'nalishda o'quvchilarga yordam qo'lini cho'zish va yangi so'zlarni jonli va rangbarang tarzda yodlash, o'rganish yo'llarini ko'rsatishdir.

Chet tilida yangi so'zlarni o'rganish bo'yicha yuzlab uslublar va qoidalar mavjud desak, mubolag'a bo'lmaydi. Biroq o'rganish jarayoniga endi kirishgan o'quvchi birinchidan, bu usullarning hammasini bilishga qodir emas. Agar ushbu usullarning hammasi jamlangan biror kitob uning qo'lga tushib qolsa ham, ularning aynan qaysi birini tanlash va undan unumli foydalanish u uchun jiddiy muammoga aylanishi mumkin.

O'quvchi bunday vaziyatda nima ham qilardi? Odatdagidek, barcha singari yodlashda qo'llarini qo'yib

ro'yxatni ketma-ket takrorlaydi. Bu - juda achinarli holat. Negaki, o'quvchi eng eski, zerikarli va **UNUMSIZ** usuldan foydalanmoqda! Bunday usul miyamizning ishlash tarziga zid hisoblanadi.

Ma'lumki, zamonaviy ta'lim jarayonida *noan'anaviy usullardan* foydalangan holda dars berish va shunday usullar yordamida o'rganish keng qo'llanilmoqda. Mualliflar ham sizga o'quvchilar uchun ingliz tilini o'rganishning yanada rang-barangligini ta'minlash maqsadida o'zlari anchadan beri qo'llab, tajribadan o'tkazgan turli usullarni taqdim qilmoqdalar. Mazkur uslublar orasida *mnemonikaga* ham alohida e'tibor berilgan.

O'quvchi! Shuni unutmangki, biz sizga o'rgatmoqchi bo'lgan so'z yodlash, xotirani rivojlantirish uslublari har qancha samarador bo'lmasin, baribir, muvaffaqiyatning eng muhim omili bu - sizning tirishqoqligingiz va mehnatkashligingiz bo'lib qolaveradi! Bilingki, sizning miyangiz ajoyibdir! U juda ham katta miqdordagi axborotlarni eslab qola oladi. Asosiysi, o'sha axborotni qay tarzda qabul qilishdadir!

Mualliflar

KITOB DAN QANDAY FOYDALANISH KERAK

Kitobning ilk uch bobi asosan xotirani rivojlantirishga oid turli nazariyalarga bag'ishlangan bo'lib, har bir nazariyani tushunarli tarzda yetkazib berilishi uchun kerakli misollar berilgan. Ushbu boblarni tez o'zlashtirish sizga keying boblardagi yodlash usullarini amaliyotda qo'llashda katta yordam beradi. Bu uch bobni tez ko'z yugurtirib, nazariya bilan tanishib chiqish eng maqbul tanlov.

4-bob turli mnemonic texnikalar haqida bo'lib, unda siz so'zlarni oson yodlashning xilma-xil usullarini o'rganasiz. Mazkur bob kitobning eng asosiy bobi hisoblanadi. Uni iloji boricha yaxshilab, qunt bilan o'qib chiqishga harakat qiling.

Shuningdek, 4- bobda berilgan mnemonic texnikalarga qo'shimcha tarzda berilgan 7-8 - bobda ham o'ziga xos so'z yodlash usullari berilgan bo'lib, ular sizning yangi so'zlarni yanada samarali yodlashingizga albatta hissa qo'shadi.

So'z yodlash usullari bilan yaqindan tanishib chiqqach 5-bobda lug'at tutish san'ati bo'yicha kerakli ko'nikmalarni qo'lga kiritishingiz mumkin.

9-bobni yaxshi o'zlashtirish juda katta ahamiyatga ega. Chunki, shu bobda olgan bilimlaringiz yordamida siz qisqa muddat ichida 14 000 (o'n to'rt ming) dona so'zni yodlab olishingiz mumkin!!

6-bob, 10 bob, 11-boblar ushbu kitobda o'rgangan bilimlaringizga yanada mustahkamlash garovi bo'ladi. Ularni mutola'angizni oxiriga, desert uchun saqlab qo'yishni tavsiya qilamiz.

1-bob.

MNEMONIKA NIMA O'ZI?

Mnemonika - o'xshashlik va bog'liqlik asosida xotira hajmini kengaytirish va kerakli ma'lumotlarni eslab qolish uchun ishlab chiqilgan maxsus uslublar to'plamidir. Bunda yangi noma'lum bo'lgan tushunchalar inson ongida allaqachon ma'lum bo'lgan ma'lumotlar bilan bog'lanadi va natijada yangi ma'lumotni eslab qolish osonlashadi.

Keling, bir misolni ko'rib chiqamiz: yilning qaysi oylari 31 kun, va qaysilari 30 kun ekanligi har doim ham insonning yodida turavermaydi. Bu dalilni biz quyidagi inglizcha she'r yordamida osonlik bilan o'rganib olishimiz mumkin.

Thirty days have **September**,
April, June and **November**,
All the rest have thirty-one;
February has twenty-eight alone,

Ingliz tilida shunga o'xshash misollarni yana ko'plab uchratish mumkin.

Masalan: **"I" before "E" except after "C"** ("E" harfidan oldin "I" harfi keladi, agar "E" harfi "C" harfidan keyin kelsa, "I" harfi undan keyin keladi) degan mnemonik qoida. Bu qoida yordamida ba'zi so'zlarning yozilishidagi xatoliklarning oldini olish mumkin.

Quyidagi so'zlar ushbu qoida asosida yoziladi: believe, convenient, experience, mischievous, piece, relieve, sufficient, yield.

Bu misollarda esa "E" harfi "C" harfidan keyin kelganligi tufayli, "I" harfi undan keyin yoziladi: deceive, receipt, receive.

Lekin shuni doim yodda tutingki, Ingliz tili istisnolarga juda

boy til hisoblanadi. Hattoki ingliz tilida "*The exception proves the rule*" ("*Istisno qoidaning to'g'ri ekanligini isbotlaydi*") degan maqol ham bor. Juda ko'p holatlarda istisnolar mavjud bo'lib, ularni yodlash kerak bo'ladi. Yuqoridagi qoidaga istisno sifatida quyidagi so'zlarni keltirishimiz mumkin:

either
foreign
height
leisure
neighbo(u)r
seize
their
weigh
weird

Bundan tashqari mnemonika jism yoki tushunchalarni vizualizatsiya qilish (ularni manzara shaklida tasavvur qilish) ma'nosida ham ishlatiladi. Yangi ma'lumotni ko'rgazmali tarzda tasavvur qilish uni eslab qolishni osonlashtiradi.

Mnemonikaning asosiy uslublari:

A) Eslab qolinayotgan ma'lumotning *bosh harflaridan* mazmunga ega so'z va iboralar hosil qilish. Bunga qofiyalash hamda uzun so'z va ilmiy atamalarni ohangdosh so'zlar yordamida yodlash kiradi.

Masalan, Angliya qirollik sulolalarining tarixda qay tartibda hukmronlik qilganini yodda saqlash uchun quyidagi gapni yodda saqlash kifoya:

No Plan Like Yours To Study History Wisely.

(Norman, Plantagenet, Lancaster, York, Tudor, Stuart, Hanover, Windsor)

B) Yodlanayotgan so'zlar bilan bog'liq *yorqin tasvir*, manzalarni topish. *Masalan*, "**to doze off**" - *uxlab qolmoq* degan so'zni yodlayotganizda darsda o'tirib uxlab qolganingizni va keyin o'zingizga "**Oh God! I keep dozing off!**" deb tanbeh

Bu tanishuv parchasidir. Asarning to'liq versiyasi
<https://kitobxon.com/uz/asar/2397> saytida.

Бу танишув парчасидир. Асарнинг тўлиқ версияси
<https://kitobxon.com/uz/asar/2397> сайтида.

Это был ознакомительный отрывок. Полную версию
можно найти на сайте
<https://kitobxon.com/ru/asar/2397>